

Державна служба України з надзвичайних ситуацій
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Навчально-науковий інститут психології та соціального захисту

ОСОБИСТІТЬ В ЕКСТРЕМАЛЬНИХ УМОВАХ

Матеріали
Х Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Львів, 21 травня 2021 р.

Рекомендовано до друку вченою радою Навчально-наукового інституту психології та соціального захисту Львівського державного університету безпеки життєдіяльності 18 травня 2021 року, протокол № 6.

Рецензенти:

Ковальчук Зоряна Ярославівна – доктор психологічних наук, професор;
Повстин Оксана Вікторівна – доктор педагогічних наук, доцент.

Особистість в екстремальних умовах : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції (21 травня 2021 р., м. Львів).
Львів, 2021. 216 с.

Редакційна колегія:

доктор психологічних наук, доцент **Сірко Р. І.**;
доктор педагогічних наук, професор **Козяр М. М.**;
доктор педагогічних наук, професор **Литвин А. В.**;
доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник **Руденко Л. А.**;
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник **Вдович С. М.** (упорядник);
кандидат педагогічних наук, доцент **Цюприк А. Я.**;
кандидат психологічних наук **Стельмах О. В.**;
Кандидат психологічних наук **Вавринів О. С.**

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються психологічні особливості діяльності особистості в екстремальних умовах, психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців до професійної діяльності, сучасний стан і перспективи психологічного супроводу особистості, яка перебуває в екстремальних умовах, міждисциплінарні гуманітарні аспекти підготовки та діяльності особистості в екстремальних умовах.

Для науковців у галузі психології та педагогіки, психологів-практиків і педагогів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання, аспірантів, ад'юнктів, докторантів.

Матеріали подано в авторській редакції.

<i>Руслана ПОДОЛЬНА,</i> <i>науковий керівник – Олена ЗОЛОТЬКО</i>	
Шляхи подолання явища торгівлі людьми в Україні	41
<i>Станіслав ПОНОМАРЕНКО,</i> <i>науковий керівник – Світлана СОВГІРА</i>	
Ризик як необхідний елемент професійної діяльності рятувальників	43
<i>Тетяна ПУРАС,</i> <i>науковий керівник – Олена ЗОЛОТЬКО</i>	
Особистість і проблема насильства в Україні	47
<i>Вікторія РОМАШЕНКО, Роман ЯКОВЛЕВ</i>	
Психічна стійкість працівника поліції як основа готовності до службової діяльності в екстремальних ситуаціях	51
<i>Володимир СЛОБОДЯНИК, Роксолана СІРКО,</i> <i>Юлія ШЕВЕЛЄВА</i>	
Теоретичний аналіз наукового поняття самозбережувальна поведінка майбутніх фахівців ризиконебезпечних професій	54
<i>Каріна ЧМІЛЬ, Оксана СТЕЛЬМАХ</i>	
Соціально-психологічні передумови формування віктимної поведінки у жінок	57
<i>Роман ЯРЕМКО</i>	
Емпіричне дослідження мотивації вибору професії майбутніми рятувальниками	61

Розділ 2

Психолого-педагогічні аспекти підготовки фахівців до професійної діяльності

<i>Ілля БЄЛІКОВ,</i> <i>науковий керівник – Василь ЯГУПОВ</i>	
Компоненти організаційної компетентності фахівців із фізичної культури і спорту Збройних Сил України	63
<i>Вікторія БОДНАРЧУК,</i> <i>науковий керівник – Лариса РУДЕНКО</i>	
До проблеми формування професійно і соціально важливих якостей майбутніх фахівців цивільного захисту	67

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВАЦІЇ ВИБОРУ ПРОФЕСІЇ МАЙБУТНІМИ РЯТУВАЛЬНИКАМИ

Проблема мотивації особистості, з плином часу, все ж залишається актуальною, оскільки, змінюються на лише цілі людей, але і суспільна важливість професій. Мотивація особливо важлива в позаштатних екстремальних ситуаціях, які нерідко виникають у професійній діяльності рятувальників, коми немає відпрацьованого алгоритму дій і потрібне постійне збереження готовності не тільки до здійснення діяльності або зміни стратегії дій, а й до прийняття рішення та відповідальності за нього.

З метою виявлення домінуючого типу професійної мотивації, провідних мотивів професійного вибору служби нами було проведено методу «Професійна мотивація на службу». У дослідження взяли участь 187 курсантів Львівського державного університету безпеки життєдіяльності.

Емпіричне дослідження дозволило виявити, що у 28% курсантів адекватна мотивація до служби, що характеризується тим, що ціннісні орієнтації та пов'язані з ними професійні мотиви повністю узгоджуються з реальною, суспільно значущою поведінкою особистості, яка відповідає вимогам професійного та етичного характеру, що пред'являються професією рятувальника. Професійні мотиви є адекватними змісту та цілям професії, тобто спрямовані на захист громадян. Така спрямованість, як правило, пов'язана з чітким уявленням про майбутню професійну діяльність, прагненням розвинути в собі необхідні якості.

Ситуаційна мотивація, викликана престижністю професії притаманна 21% досліджуваним. При ситуаційному типі, пов'язаному з престижем професії та матеріальними стимулами факторами вибору професії є прагнення до престижного стану в суспільстві без вираженого інтересу до самої спеціальності, а також матеріальні міркування. Ситуаційний тип мотивації пов'язаний з тенденцією до розчарування в своїй діяльності, незадоволення нею і, як наслідок цього, формальним відношенням до своїх обов'язків. Тому він є прогностично несприятливим.

Особи з ситуаційним типом, який пов'язаний з романтичною привабливістю професії, частіше обирають професію під впливом викривлених уявлень про зміст професії пожежного, які формуються лише з фільмів та книжок. Такі особи також не співвідносять свої здібності та можливості з реальними умовами професії. Ситуаційний тип мотивації

пов'язаний з тенденцією до розчарування в своїй діяльності, незадоволення нею і, як наслідок цього, формальним відношенням до своїх обов'язків. Тому він є прогностично несприятливим.

Особи з ситуаційним типом, який пов'язаний з романтичною привабливістю професії (11%), частіше обирають професію під впливом викривлених уявлень про зміст професії пожежного, які формуються лише з фільмів та книжок. Такі особи також не співвідносять свої здібності та можливості з реальними умовами професії. Ситуаційний тип мотивації пов'язаний з тенденцією до розчарування в своїй діяльності, незадоволення нею і, як наслідок цього, формальним відношенням до своїх обов'язків. Тому він є прогностично несприятливим.

Конформістський виявлено у 26% курсантів. Цей тип мотивації зустрічається у осіб, що випадково опинилися на службі, а також у дітей представників професії правоохоронця та пожежного (сімейні династії). До конформістського типу відноситься також мотив прагнення не відстати від однолітків, що обрали дану спеціальність. Але до таких осіб слід підходити диференційовано, так як поряд з конформістськими тенденціями у них може мати місце й адекватна мотивація.

Компенсаційний тип виявлено у 11% досліджуваних. Вибір професії працівника Державної служби України з надзвичайних ситуацій дає можливість подолати в собі слабкі риси характеру завдяки оволодінню професією, що вимагає прояву мужності, самостійності, рішучості й тому подібних якостей. В одних випадках робота за фахом в подальшому не призводить до очікуваних результатів, а, навпаки, посилює переживання такою особою своєї неспроможності, сприяє виникненню емоційних зривів, поганій адаптації серед колег. В інших випадках відбувається гіперкомпенсація слабких рис особистості: формується надмірна тенденція до домінування, рішучість, емоційна холодність, прояви жорстокості.

У 3% респондентів спостерігається кримінальний тип. Ці люди прагнуть використати професію в своїх цілях, які не відповідають вимогам, що постають перед професіоналом. Для них характерні нечесність, безпринципність, схильність до авантюри, стереотипність у відповідях на запитання, знайомство тільки з зовнішньою стороною пожежної охорони. При цьому типі мотивації вже у період оформлення на службу в осіб можуть проявлятися елементи недисциплінованості та порушення законності.

